

**Κ.Π. Καβάφης, «'Όσο μπορείς»:
στάσεις ζωής στα ποιητικά κείμενα**

Επιμέλεια: Νικολίνα Κουντουρά

Κ.Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

Όσο μπορείς

Οι παρανέσεις που απευθύνει ο Κ.Π. Καβάφης αναφέρονται τόσο στον εαυτό του όσο και σε κάθε αποδέκτη του ποιήματος και υποδεικνύουν μια ηθική στάση και μια μετρημένη κοινωνική ζωή. Το ποίημα γράφτηκε το 1913.

Κι αν δεν μπορείς να κάμεις την ζωή σου όπως την θέλεις,
τούτο προσπάθησε τουλάχιστον
όσο μπορείς: μην την εξευτελίζεις
μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου,
μες στες πολλές κινήσεις κι ομιλίες.

Μην την εξευτελίζεις πηαίνοντάς την,
γυρίζοντας συχνά κι εκθέτοντάς την
στων σχέσεων και των συναναστροφών
την καθημερινήν ανοησία,
ως που να γίνει σα μια ξένη φορτική.

Τείχη

Χωρίς περίσκεψιν, χωρίς λύπην, χωρίς αιδώ
μεγάλα κ' υψηλά τριγύρω μου έκτισαν τείχη.

Και κάθομαι και απελπίζομαι τώρα εδώ.
Άλλο δεν σκέπτομαι: τον νουν μου τρώγει αυτή η τύχη ·

διότι πράγματα πολλά έξω να κάμω είχον.
Α όταν έκτιζαν τα τείχη πώς να μην προσέξω.

Αλλά δεν άκουσα ποτέ κρότον κτιστών ή ήχον.
Ανεπαισθήτως μ' έκλεισαν από τον κόσμο έξω.

[1896]

CHE FECE... IL GRAN RIFIUTO¹

Σε μερικούς ανθρώπους έρχεται μια μέρα
που πρέπει το μεγάλο Ναι ή το μεγάλο το Όχι
να πούνε. Φανερώνεται αμέσως όποιος τόχει
έτοιμο μέσα του το Ναι, και λέγοντάς το πέρα

πηγαίνει στην τιμή και στην πεποίθησί του.
Ο αρνηθείς δεν μετανοιώνει. Αν ρωτιούνταν πάλι,
όχι θα ξαναέλεγε. Κι όμως τον καταβάλλει²
εκείνο τ' όχι –το σωστό– εις όλην την ζωή του.

[1901]

Τα παράθυρα

Σ' αυτές τες σκοτεινές κάμαρες, που περνώ
μέρες βαρυνές, επάνω κάτω τριγυρνώ
για νάβρω τα παράθυρα. –Όταν ανοίξει
ένα παράθυρο θάναι παρηγορία–.
Μα τα παράθυρα δεν βρίσκονται, ή δεν μπορώ
να τάβρω. Και καλλίτερα ίσως να μην τα βρω.
Ίσως το φως θάναι μια νέα τυραννία.
Ποιος ξέρει τι καινούρια πράγματα θα δείξει.

[1903]

Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον³

Σαν έξαφνα, ώρα μεσάνυχτ', ακουσθεί
αόρατος θίασος να περνά
με μουσικές εξαισίες⁴, με φωνές –
την τύχη σου που ενδίδει⁵ πια, τα έργα σου
που απέτυχαν, τα σχέδια της ζωής σου
που βγήκαν όλα πλάνες, μη ανοφέλετα⁶ θρηνήσεις.
Σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος,

¹ Ο τίτλος είναι ένας στίχος από την Κόλαση του Δάντη. Σημαίνει: «Εκείνος που έκανε... τη μεγάλη άρνηση»

² **καταβάλλει**: καταπονεί, εξασθενίζει

³ Ο τίτλος παραπέμπει στο *Βίο του Αντωνίου* του Πλουτάρχου

⁴ **εξαισίες**: υπέρροχες, εξαιρετικές

⁵ **ενδίδει**: υποχωρεί, υποκύπτει

⁶ **ανοφέλετα**: άχρηστα, χωρίς ωφέλεια

αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια που φεύγει.
Προ πάντων να μη γελασθείς, μην πεις πως ήταν
ένα όνειρο, πως απατήθηκεν η ακοή σου ·
μάταιες⁷ ελπίδες τέτοιες μην καταδεχθείς.
Σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος,
σαν που ταιριάζει σε που αξιώθηκες μια τέτοια πόλι,
πλησίασε σταθερά προς το παράθυρο,
κι άκουσε με συγκίνησιν, αλλ' όχι
με των δειλών τα παρακάλια και παράπονα,
ως τελευταία απόλαυσι τους ήχους,
τα εξάισια όργανα του μυστικού θιάσου,
κι αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια που χάνεις.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Τώρα

Δεν θέλω να ελπίζω,
δεν θέλω να φροντίζω
το μέλλον στην ζωήν.
Το σήμερα προκρίνω,
το αύριο τ' αφήνω
στης τύχης την ροήν.

Το τ' ύστερα θα γένει
και τι με αναμένει
ποσώς⁸ δεν το φρονώ ·
ποτέ δεν τ' αναβάνω⁹,
γιατί τον νουν μου χάνω
και ματαιοπονώ.

Ας γένει ό,τι θέλει,
τελείως δεν με μέλει
ας πέσει ο ουρανός.
Η γη μας ας βουλήσει¹⁰
κι ο ήλιος ας σβήσει
κι ας μείνει σκοτεινός.
Εγώ ζητώ το τώρα,

⁷ μάταιες: άσκοπες, χωρίς αποτέλεσμα

⁸ ποσώς: καθόλου

⁹ αναβάνω: αναφέρω

¹⁰ ας βουλήσει: ας βουλιάξει

και τούτη μόν' την ώρα
οπόσο ημπορώ,
τον Βάκχον¹¹ μου ρουφώντας,
τον Έρωτα φιλώντας,
πασχίζω να χαρώ.

[1811]

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

Ανδρείελα¹²

Σα να μην ήρθαμε ποτέ σ' αυτή τη γη,
σα να μένουμε ακόμη στην ανυπαρξία.
Σκοτάδι γύρω δίχως μια μαρμαρυγή¹³.
Άνθρωποι στων άλλων μόνο τη φαντασία.

Από χαρτί πλασμένα κι από δισταγμό
ανδρείελα, στις Μοίρας τα δυο τυφλά χέρια,
χορεύουμε, δεχόμαστε τον εμπαιγμό¹⁴,
άτονα κοιτώντας, παθητικά, τ' αστέρια.

Μακρινή χώρα είναι για μας κάθε χαρά,
η ελπίδα κι η νεότης έννοια αφηρημένη.
Άλλος δεν ξέρει ότι βρισκόμαστε, παρά
όποιος πατάει επάνω μας καθώς διαβαίνει.

Πέρασαν τόσα χρόνια, πέρασε ο καιρός.
Ω! κι αν δεν ήταν η βαθιά η λύπη στο σώμα,
ω! κι αν δεν ήταν στην ψυχή ο πραγματικός
πόνος μας, για να λέει ότι υπάρχουμε ακόμα...

[1928]

¹¹ **Βάκχος**: Διόνυσος ο αρχαίος θεός του κρασιού

¹² **ανδρείελα**: ομοιώματα ανθρώπων, άνθρωποι χωρίς θέληση

¹³ **μαρμαρυγή**: λάμψη

¹⁴ **εμπαιγμός**: κοροϊδία

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ

Άρνηση

Στο περιγιάλι το κρυφό
κι άσπρο σαν περιστέρι
διψάσαμε το μεσημέρι ·
μα το νερό γλυφό¹⁵.

Πάνω στην άμμο την ξανθή
γράψαμε τ' όνομα της ·
ωραία που φύσηξεν ο μπάτης¹⁶
και σβήστηκε η γραφή.

Με τι καρδιά, με τι πνοή,
τι πόθους και τι πάθος
πήραμε τη ζωή μας · λάθος!
κι αλλάξαμε ζωή.

[1931]

Τρία χαϊκού

ΙΑ'

Πού να μαζεύεις
τα χίλια κομματάκια
του κάθε ανθρώπου

ΙΕ'

Βουλιάζει ο κόσμος
κρατήσου, θα σ' αφήσει
μόνο στον ήλιο.

ΙΣΤ'

Γράφεις ·
το μελάνι λιγόστεψε
η θάλασσα πληθαίνει.

[1940]

¹⁵ γλυφός: αυτός που έχει ελαφρώς αλμυρή γεύση

¹⁶ μπάτης: ελαφρύς άνεμος που έρχεται από τη θάλασσα

ΑΝΔΡΕΑΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ
Τριαντάφυλλα στο παράθυρο

Σκοπός της ζωής μας δεν είναι η χαμέρπεια¹⁷.
Υπάρχουν απειράκις ωραιότερα πράγματα και
απ' αυτήν την αγαλματώδη παρουσία του
περασμένου έπους. Σκοπός της ζωής μας είναι
η αγάπη. Σκοπός της ζωής μας είναι η ατελεύ-
τητη μάζα¹⁸ μας. Σκοπός της ζωής μας είναι η
λυσιτελής¹⁹ παραδοχή της ζωής μας και της
καθεμιάς ευχής εν παντί τόπω εις πάσαν στιγ-
μήν εις κάθε ένθερμον αναμόχλευσιν²⁰ των
υπαρχόντων. Σκοπός της ζωής μας είναι το
σεσημασμένον δέρας²¹ της υπάρξεώς μας.

[1935]

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ
Στα χτήματα βαδίσαμε όλη μέρα

Στα χτήματα βαδίσαμε όλη μέρα
Με τις γυναίκες τους ήλιους τα σκυλιά μας
Παίξαμε τραγουδήσαμε ήπιαμε νερό
Φρέσιο καθώς ξεπήδαγε από τους αιώνες.

Το απομεσήμερο για μια στιγμή καθήσαμε
Και κοιταχθήκαμε βαθιά μέσα στα μάτια.
Μια πεταλούδα πέταξε απ' τα στήθια μας
Ήτανε πιο λευκή
Απ' το μικρό λευκό κλαδί της άκρης των ονείρων μας
Ξέραμε πως δεν ήταν να σβηστεί ποτέ
Πως δεν θυμότανε καθόλου τι σιουλήγια έσερνε.

Το βράδυ ανάψαμε φωτιά
Και τραγουδούσαμε γύρω-τριγύρω:

Φωτιά ωραία φωτιά μη λυπηθείς τα κούτσουρα
Φωτιά ωραία φωτιά μη φτάσεις ως τη στάχτη

¹⁷ χαμέρπεια: ευτέλεια, μικροί και ασήμαντοι στόχοι (όπως τα ερπετά χάρω στη γη)

¹⁸ ατελεύτητη μάζα: αιώνια ύλη

¹⁹ λυσιτελής: ωφέλιμη, χρήσιμη

²⁰ αναμόχλευσις: ανακίνηση

²¹ σεσημασμένον δέρας: δέρμα που φέρνει πάνω του αποτυπώματα

Φωτιά ωραία φωτιά καίγε μας
λέγε μας τη ζωή.

Εμείς τη λέμε τη ζωή την πιάνουμε απ' τα χέρια
Κοιτάζουμε τα μάτια της που μας ξανακοιτάζουν
Κι αν είναι αυτό που μας μεθάει μαγνήτης το γνωρίζουμε
Κι αν είναι αυτό που μας πονάει κακό το 'χουμε νιώσει
Εμείς τη λέμε τη ζωή πηγαίνουμε μπροστά
Και χαιρετούμε τα πουλιά της που μισεύουνε,
Είμαστε από καλή γενιά.

[1943]

ΜΑΝΟΛΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ
Στο παιδί μου

Στο παιδί μου δεν άρεσαν ποτέ τα παραμύθια

Και του μιλούσανε για Δράκους και για το πιστό σκυλί
Για τα ταξίδια της Πεντάμορφης και για τον άγριο λύκο
Μα στο παιδί μου δεν άρεσαν ποτέ τα παραμύθια

Τώρα, τα βράδια, κάθομαι και του μιλώ
Λέω το σκύλο σκύλο, το λύκο λύκο, το σκοτάδι
σκοτάδι,
του δείχνω με το χέρι τους κακούς, του μαθαίνω
Ονόματα σαν προσευχές, του τραγουδώ τους νε-
κρούς μας.

Α, φτάνει πια! Πρέπει να λέμε την αλήθεια στα παιδιά.

[1970]

